

Múzeumi Kollégium Kuratóriuma részére

1085 Budapest, Gyulai Pál u. 13.

Tárgy: Szakmai beszámoló az MMKM Öntödei Múzeuma „**Öntöttvasművesség virágkora**” (új állandó kiállításának V. ütemére) és a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás megvalósításához nyújtott NKA támogatás felhasználásáról.

2011. június 29-én újabb fázisához érkezett az Öntödei Múzeum új állandó kiállításának megvalósítása. A 2006-ban Ganz Ábrahám életét és munkásságát bemutató, majd 2007-ben „Az itt felejtett öntöde” kiállításrész, 2009-ben „Fémöntészeti emlékeink” valamint 2010-ben a „Vas és acélöntészetünk története” megnyitása után, az NKA Múzeumi Szakmai Kollégiuma támogatásával megnyílhatott az „Öntöttvasművesség virágkora” című kiállításrész.

A vasöntvény egy különleges tárgy. Utólag nem javítható, nem cizellálható, sokszor a mintakészítő mester ügyességén múlik, a tárgy öntésének sikere. A napóleoni háborúk miatt kialakult színesfémhiány miatt a porosz mesterek a vasöntést olyan fokra fejlesztették az öntödéikben, hogy e tárgyak felvették a versenyt a bronzból és ezüstből készített darabokkal. E tárgyak formakincse német, cseh és morva mesterek közreműködésével került el és honosodott meg hazánkban, a 19. század első felében, a Felvidéken. A munkácsi vasöntöde, mely igen gazdag múlttal rendelkezett, a művészi öntvények öntéséhez szükséges minták elkészítéséhez alkalmazta, Valentin Willaschek német származású modellőrt. E vasgyár öntödéjéből már 1835-ban európai rangú műöntvények kerültek ki, és az 1842-es első magyar iparmű-kiállításon aranyérmert nyert. Willaschek munkáját Schossel András folytatta. Nevéhez fűződnek a munkácsi öntöde legszebb kispasztikái. 1848-ban ő készítette el az első Kossuth Lajost ábrázoló mellszobrot is. A csipkefinomságú sakk-készlet, melynek figurái történelmi alakokat mintáznak meg, az áttört tányérok, a filigrán szobrocskák, és a faliképek mind művészi értékkel bírnak, mely a mai ember számára is gyönyörűséget szereznek. A munkácsi vasgyár selesztói és frigyefalvi öntödéiben folyó műöntészet Schossel halála után lehanyatlott, és ez egybeesett e művészeti ág lassú elsorvadásával egész Európában.

A kiállított öntöttvas kályhák elsősorban a lakószobák fűtésére szolgáltak, de sokszor ételek melegítésére, melegen tartására, sőt gyümölcsaszalásra is használták őket. A kiállításban felvonultatott kályhákat nagyrészt a történelmi Magyarország felvidéki (Hízsnóvíz, Kassahámor, Nyustya) erdélyi (Szentkeresztbánya, Ruszkica) a bánáti (Stájerlakanina, Resica, Kalán, Nadrág) és beregi (Munkács, Dolha, Turjaremete) öntödei készítették, de megtalálható itt a salgótarjáni vasöntöde és a csepeli Weiss Manfréd-gyár, valamint a budapesti Oetl-öntöde által gyártott kályhák is.

Az „**Öntöttvasművesség virágkora**” című kiállítás az Öntödei Múzeum legféltettebb kincseit vonultatja fel, kiegészítve a Magyar Nemzeti Múzeum és az Iparművészeti Múzeum művészi kvalitású darabjaival.

A kiállítást Schudich Anna, Káplán György, Millisits Máté és Csibi Kinga közreműködésével Lengyelné Kiss Katalin rendezte, a látványtervet Szőke Imre készítette. A kiállítás támogatói a Betonép Bt, Caster Kft, Magyar Öntészeti Szövetség, Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, TP Technoplus Kft, és a MMKM műszaki osztálya voltak. Szakértők Pusztai László és Kovács László voltak.

A megnyitót szokás szerint a bányászhimnusz első sorainak harangjátéka nyitotta meg, majd a megjelenteket Lengyelné Kiss Katalin múzeumvezető, köszöntötte a Jó szerencsét! bányász- kohász üdvözléssel. Ünnepi hangulatot a megnyitónak a Cantores Ecclesiae fúvóegyüttes tagjai, Kovács Zalán tubaművész és Kovács Botond orgonaművész játéka kölcsönzött. A vendégeket dr. Krámlí Mihály Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum főigazgatója köszöntötte. Megnyitó beszédet dr. Bereczki Ibolya a Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettese, a Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Kollégiumának elnöke tartott.

E pályázatunkhoz egy múzeumpedagógiai foglalkozás is kapcsolódott, melyet 2011. november 16-án valósítottunk meg „Az öntöttvas dicsérete” című vetélkedő keretében. A vetélkedőre három középiskola diákjait hívtuk meg. Csík Ferenc Általános Iskola és Gimnázium, az Öveges József Gyakorló Középiskola és Szakiskola, és a Bánki Donát Közlekedésgépészeti Szakközépiskola és Szakiskola tanulóit. Mindhárom iskola két csapatot állít ki 6-6 fővel. Így összesen 36 diák készül a három középiskolából a megmérettetésre. A vetélkedőt megelőzően a diákok két alkalommal látogattak el a múzeumba. Az első alkalommal a megtekintették a múzeumot, hangsúlyt helyezve és az „Öntöttvasművesség virágkora” című kiállításra, mely kiállításokról a vetélkedő kérdései zömében szóltak. A második látogatás során a diákok választ kaptak sok apró kérdésre, mely a vetélkedőre való készülés során felmerült bennük, és megtekintenék az „Itt felejtették” –az öntöde utolsó napja című filmet, melyet Knoll István készített. E látogatásuk során formázás- és öntési bemutatót tartott számukra egy idős öntőmester, hogy ne csak elméletileg, hanem gyakorlatilag is lássák e szép, de igen nehéz szakmát.

A vetélkedő vezetője Farkas Attila volt, a Bánki Donát Közlekedésgépészeti Szakközépiskola és Szakiskola oktató tanára. Az öttagú zsűriben foglalt helyet dr. Lengyelné Kiss Katalin, az MMKM Öntödei Múzeum vezetője, Gulyás Anikó, a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum múzeumpedagógusa, Huszics György, az MMKM Öntödei Múzeumának nyugalmazott tárlatvezetője és múzeumpedagógusa, dr. Tóth Levente, a Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi Karának docense, valamint Ötvös Zoltán, a II. kerületi Polgármesteri Hivatal Művelődési Irodájának vezetője.

A vetélkedő kérdései igen sokrétűek voltak. Minden csapat kapott egy 12+1 kérdésből álló totót, melyet igen rövid idő alatt kellett megfejteniük. Kaptak villámkérdéseket is, melyre minden csapat gyorsan és tömören felelt. A kifejtős kérdéseknél becsúztak félreértések, melyhez a zsűri még pontosítást kért, de így is a legtöbb csapat nagyon aprólékosan mutatta

be a rendelkezésre álló három percben Mechwart András munkásságát és lehetőségeit a gazdasági fellendülésre, munkássága idején. A házi feladat mely „Az öntöttvas dicsérete” című kiállítás megtervezése volt, sok érdekes kreatív ötletet tartalmazott. Itt a tervezés során minden ötletet, egyéni elképzelést, már meglévő vagy elképzelt akár elképzelhetetlen megoldást felhasználhattok a diákok. Az ügyességi feladat egy papírkályha összerakása volt, melynek modelljét dr. Szunyogh Gábor kollegánk készítette a vetélkedőre.

A játék végén a zsüri értékelt a csapatok munkáját. Az első helyzet a Csík Ferenc Általános Iskola és Gimnázium egyik csapata lett, második díjat az Öveges József Gyakorló Középiskola és Szakiskola csapata nyerte. Harmadik helyen végzett a Csík Ferenc Általános Iskola és Gimnázium második csapata. A csapatok minden tagja jutalmul az OMBKE, a MÖSZ és a Miskolci Egyetem ajándékait kapta, melyet ezúton is köszönünk támogatóinknak. A nyertesek a vetélkedőt követő napon, jutalomkiránduláson is részt vehettek, melynek keretében meglátogatták Diósdon a Kludi cégesoport gyárát, valamint a Rádió- és Televízió múzeumot.

Köszönjük a Múzeumi Kollégium támogatását e kiállításunk és a hozzá kapcsolt múzeumpedagógiai foglalkozás megvalósításához!

A szakmai beszámoló elérési útja: <http://mmkm.hu/index.php/hu/tudomanyos-munkamenu>

Budapest, 2012. február 23.

Képes Gábor

múzeumvezető